

Зеленко Сергій

к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

м. Луцьк

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ З ПОЗИЦІЇ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ

Ефективність ведення бухгалтерського обліку на підприємстві залежить від рівня його організації. У свій час французький вчений Є.П. Леоте щодо організації бухгалтерського обліку писав: «Колесо економіки рухається не тільки

Передумови виникнення поняття «облікова політика» не обмежуються лише настанням необхідності уніфікації методів оцінки об'єктів обліку, розкриття інформації про них на макрорівні та конкретизації їх застосування на мікрорівні. Її поява продиктована тогочасними тенденціями в розвитку західної економічної науки. Що обумовлено в першу чергу поширенням теорії інституціоналізму, яка посіла домінуючу позицію в США до початку 40-х років [1]. Ця теорія базувалася на основі соціально-психологічної концепції інституціоналізму Т. Веблена, соціально-правової концепції Дж. Коммонса, кон'юнктурної концепції У. Мітчелла [2].

Саме теорія інституціоналізму доводить важливість та необхідність облікової політики як інституту державного регулювання облікового процесу як на рівні підприємства, так і на загальнодержавному рівні.

Основа концепції облікової політики у вітчизняній бухгалтерській теорії ґрунтується на ідеї впорядкування системи обліку суб'єкта господарювання, реалізації стратегії розвитку підприємства, формуванні звітних показників як для внутрішніх, так і для зовнішніх користувачів.

Варто відмітити й підхід виділення двох рівнів облікової політики:

- облікова політика держави, яка реалізується через прийняття нормативно-правових актів, тобто регулює систему обліку в державі;
- облікова політика окремого суб'єкта господарювання щодо забезпечення надійності фінансової звітності [3].

При цьому, проблеми реалізації облікової політики на практиці – створення достовірної фінансової звітності, як надійного джерела для прийняття обґрунтованих управлінських рішень на макро- та мікрорівнях залишаються не вирішеними.

Найбільш поширеними причинами низької якості облікової політики та, відповідно, рівня довіри до фінансової звітності вітчизняних підприємств, вважають надмірне регламентування податкового обліку, нерозвиненість фондового ринку. Як наслідок, підприємства залучають фінансові ресурси від банків через пряме кредитування. Банк має доступ до всіх внутрішніх документів позичальника, що нівелює потребу у оптимізації показників фінансової звітності [3].

Сучасні наукові дослідження все частіше звертаються до інституціональної теорії. Основою якої є «...поєднання соціально-психологічних, політичних,

правових аспектів наукового пошуку в єдиний напрям ... в основі якого необхідність більш ґрунтовних досліджень поведінкових характеристик людини в межах ринкової ідеології...» [1].

В.М. Жук зазначає, що вибір інституціональної доктрини обґрунтовується її здатністю пояснити сучасний стан та перспективи розвитку глобальної і національної бухгалтерської системи з позиції взаємодії: базових соціально-економічних мотивів, користувачів бухгалтерської інформації, самих бухгалтерів, нормативно-правового регулювання, організаційних норм бухгалтерської діяльності та її самоорганізації [5]. За твердженням О.В. Іншакова та Д.П. Фролова відправною точкою інституціональної теорії є інституція як основа дослідження [4]. О.Г. Шпикуляк наголошує на взаємозв'язку складових інституціоналізму, що інституції формують інститути, а інститути забезпечують підтримання інституцій [1].

Виходячи з цього, необхідно визначити облікову політику з точки зору її розуміння суспільством, ментальності суспільства, сформованих переконань щодо її реалізації тощо. Жук В.М. означені складові відносить до неформальних інститутів, тобто таких, які є найбільш стійкими до змін зовнішнього середовища та сформованих на основі звичаїв, традицій, культури суспільства та груп індивідів в даному випадку бухгалтерів та користувачів облікової інформації [5]. А Д.П.Фролов, О.В.Іншаков та О.Г.Шпикуляк визначають їх як інституції [4, 1].

В даному випадку вітчизняна практика визначає облікову політику лише як документ, який засвідчує вибір основних правих та процедур, відповідно до яких формуються показники звітності. Елементи ж облікової політики зазначаються та розглядаються з позиції максимального спрощення облікового процесу, тобто її відношення до стратегії розвитку підприємства та інструменту оптимізації показників фінансової звітності зводиться до мінімуму. Тож відірваність науки від практики є явною.

О.В. Іншаков та Д.П. Фролов у праці «Інституція – ключ до розуміння економічних інститутів» стверджують, що причиною проблем сучасних економічних досліджень є вивчення головної методологічної проблеми у складній формі без вирішення її у елементарній. Тобто, «щоб зрозуміти сутність інститутів, потрібно усвідомити сутність інституцій, які лежать у їх основі» [4]. Це яскраво ілюструє першопричини проблеми реалізації облікової політики на практиці, використання наукових розробок щодо її адаптації до умов та потреб суб'єктів господарювання.

Погоджуючись із запропонованим науковцями підходом, буде справедливо зауважити, що на відміну від західної економічної теорії, яка розвивалася еволюційним шляхом, вітчизняна економічна думка базується на імплементації позитивних результатів вже застосовуваних теорій, моделей та механізмів провідними країнами. А процес їх апробації і адаптації до вітчизняних особливостей та реалій національної економіки відбувається у більшості випадків після впровадження в практику.

Як бачимо, причина гальмування процесу реалізації облікової політики криється не стільки в недостатній функціональності інститутів, скільки в небажанні та неготовності суспільства до вже минулих змін. Основою для

вирішення даної проблеми є подальші наукові дослідження можливості зміни облікової політики як інституції, використання інститутів для формування відповідної ідеології соціуму, починаючи від інституту сім'ї закінчуючи інститутом освіти. І в цьому процесі основоположною повинна стати інституціональна теорія.

Список використаних джерел

1. Шпикуляк О.Г. Інституціоналізм як методологія міждисциплінарного пошуку в економічній теорії / О.Г. Шпикуляк. – Економіка АПК. – 2009. - № 11. – с. 141-147.
2. Дж. Хаджсон. Какова сущность институциональной экономической теории? [Електронний ресурс] / Дж. Хаджсон. – Режим доступу: - <http://ie.boom.ru/Referat/Hodgson.htm>
3. Петрук О.М. Облікова політика підприємства в системі регулювання бухгалтерським обліком / О.М. Петрук, Т.В. Барановська // Міжнародний збірник наукових праць. Вип. 3. – 2005. – с. 133-152.
4. Іншаков О.В. Інституція – ключ до розуміння економічних інститутів / О.В. Іншаков, Д.П. Фролов // Економічна теорія. – 2011. - № 1. - С. 52-62.
5. Жук В.М. Застосування інституціональної теорії у вирішенні проблем розвитку бухгалтерського обліку / В.М. Жук // Фінанси України. – 2010. - № 9. – с. 115-123.

**Коваленко Вікторія
Яковишина Надія**

к.е.н., доцент

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
м. Вінниця

ОБЛІК КАСОВИХ ТА ФАКТИЧНИХ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Видатки державного бюджету – це кошти, що спрямовуються на здійснення програм і заходів, передбачених законом про державний бюджет чи рішенням відповідної ради на бюджетний рік (за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум) [1, с. 94].

Аналіз останніх наукових досліджень підтверджує, що в Україні зростає інтерес вчених до теоретичних і практичних проблем використання видатків, виходячи з їх розподілу на касові та фактичні.

Актуальністю даного питання займаються багато вітчизняних науковців, зокрема Р.Т. Джоги, В.Т. Александрова, П.К. Германчука, П.Й. Атамаса, І.І. Поклада, М.Д. Врублевського, Л.В. Нападовської, Ю.В. Пасічника. Проте, поки що невирішеними залишаються такі питання як: відсутність науково